

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI VAZIRLIGI
IXTISOSLASHTIRILGAN TA’LIM MUASSASALARI AGENTLIGI
HUZURIDAGI PEDAGOGIK MAHORAT VA XALQARO BAHOLASH
ILMIY-AMALIY MARKAZI**

**MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTINING
PSIXOLOGLARINI TANLOV ASOSIDA ISHGA QABUL QILISH SINОВI
UCHUN FOYDALANILADIGAN TEST TOPSHIRIQLARI
SPETSIFIKATSIYASI**

Toshkent – 2026

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI PSIXOLOGLARINI TANLOV ASOSIDA ISHGA QABUL QILISH SINOVI UCHUN FOYDALANILADIGAN TEST TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur spetsifikatsiya maktabgacha ta'lim tashkilotlari psixologiya fani bo'yicha nomzodlarni ishga qabul qilish sinovida foydalaniladigan test topshiriqlarining mazmuni, qamrovi, turi, shakli, baholash mezonini va o'tkazilish tartibiga qo'yilgan talablarni aks ettiradi.

I. Umumiy tamoyillar

Baholashning asosiy maqsadi maktabgacha ta'lim tashkilotlari psixologiya fani mutaxassislarining fan bo'yicha nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalar faoliyatini tashkil etish va kasbiy kompetensiyalarini kompleks baholashdan iborat.

Test topshiriqlari kasbiy faoliyatda zarur bo'ladigan bilimlarni tanish va notanish vaziyatlarda qo'llash, muammoli holatni tahlil qilish hamda maqbul yechimni tanlashga yo'naltiriladi.

II. Me'yoriy asoslar

1. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirining 2026-yil 15-iyundagi 203-son "Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi tizimidagi davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari va umumiy o'rta ta'lim muassasalari xodimlarini tanlov asosida ishga qabul qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi buyrug'i.

III. Baholash qamrovi

Psixologiya fani bo'yicha 40 ta test topshirig'i taqdim etiladi va ularni bajarish uchun 60 daqiqa vaqt beriladi. Test topshiriqlarida yagona to'g'ri javobni talab qiladigan (Y1), moslashtirishni talab qiladigan (Y2) hamda ketma-ketlikni talab qiladigan (Y3) yopiq turdagi topshiriqlardan foydalaniladi. Test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan bilim hamda ko'nikmalar bo'yicha taqsimoti quyidagi jadvalda aks etgan:

Mutaxassislik fanidan tuziladigan test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan bilim va ko'nikmalari bo'yicha taqsimoti

1-jadval

Mazmun soha	Baholanadigan konstruktlar	Testlar soni
1. Yosh psixologiyasining maqsadi, vazifalari va tadqiqot metodlari (1-4 savollar)		
Psixik taraqqiyot qonuniyatlari	-Yosh davrlari (ontogenez) psixologiyasi fani, maqsad va vazifalarini bilish; -psixik taraqqiyot qonuniyatlarini, ichki va tashqi omillarni tahlil qilish, rivojlanishni harakatga keltiruvchi mexanizmlarni anglash, psixik rivojlanish qonuniyatlarini real vaziyatlarda qo'llay olishni tushunish;	4

	-yosh davrlari psixologiyasi metodlarini amaliyotda qo‘llash; -psixik rivojlanish mohiyati, psixik rivojlanish omillari va harakatlantiruvchi kuchlarini tushunish.	
2. Oila psixologiyasi (5-10 savollar)		
Oila psixologiyasi (oila va oilaviy munosabatlarning farzand tarbiyasiga ta’siri)	-Oila tushunchasi va uning psixologik asoslarini bilish; -oilaviy munosabatlar psixologiyasi, oilada shaxs rivojlanishini tahlil eta olish, oila krizislari va ularni yengish yuzasidan tavsiyalar ishlab chiqish; -tarbiya uslublari va ularning farzand rivojiga ta’sirini anglash; -ijtimoiy-psixologik omillar va farzand rivojlanishini bilish; -oilaviy psixodiagnostika va terapiyani amalga oshirish; -oila psixologiyasining zamonaviy yo‘nalishlarini bilish.	6
3. Hayotiy davrlar va rivojlanish bosqichlari psixologiyasi (11-15 savollar)		
Yosh inqirozlari. Yoshni davrlashtirish	-Psixik rivojlanish jarayonida yuzaga keladigan miqdor va sifat o‘zgarishlar; -yosh inqirozlari tushunchasini anglash, ularning sabablari va psixik rivojlanishdagi ahamiyatini tahlil qilish, inqirozli bosqichlarni aniqlash va ularga mos psixologik yondashuvni qo‘llash; -turli psixologik yondashuvlar asosida yoshni davrlarga bo‘lish, psixik rivojlanishning asosiy yosh davrlarini bilish; -inson hayotining psixik taraqqiyot bosqichlarini tizimli tahlil qilish, har bir davrning psixologik xususiyatlarini aniqlay olish, yoshni davrlashtirish mezonlarini tushunish.	5
4. Inklyuziv ta’lim (16-19 savollar)		
Ta’lim jarayonida individual va maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash psixologiyasi	-Inklyuziv ta’lim tushunchasi va tamoyillari, inklyuziv ta’limning maqsad va vazifalarini bilish; -inklyuziv ta’limni tashkil etishning pedagogik va psixologik aspektlari, imkoniyati cheklangan bolalar toifalarini bilish; -inklyuziv sinfda o‘qitish metodikasi, alohida ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan bolalar bilan aloqa o‘rnatish, yozish va qo‘l motorikalarini rivojlantiruvchi usullarni taklif etish; -autistik spektori buzilgan bolalarda kuzatiladigan muammolarni tushunish va takliflar bera olish;	4

	-imkoniyati cheklangan bolalarning ota-onalar uchun tavsiyalar bera olish.	
5. Yosh psixologiyasi (20-35 savollar)		
Maktabgacha yosh davri psixologik xususiyatlari	-Maktabgacha yosh davrida jismoniy va psixik rivojlanish xususiyatlarini bilish; -maktabgacha yosh davrida o'yin faoliyatini qo'llay olish; -bilish jarayonlarining rivojlanishini tushunish; -bolaning maktab ta'limiga tayyorligi darajasini baholay olish; -maktabgacha yosh davrida o'yin faoliyatining ahamiyatini tushuntira olish; -maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish, emotsional, ijtimoiy va nutqiy rivojlanish xususiyatlarini aniqlay olish va amaliy holatlarda qo'llay olish.	8
Kichik maktab yosh davrida psixik rivojlanish	-Kichik maktab yoshidagi bolalarning jismoniy rivojlanishidagi o'ziga xos xususiyatlari bilish; -kichik maktab yoshining psixologik xususiyatlari farqlash; -maktabga moslashish davrini tahlil eta olishi; -kichik maktab yoshida o'quv faoliyati kuzatish va tahlil eta olish; -kichik maktab yoshida bilish jarayonlarining rivojlanishi kuzatuvi asosida xulosalar berish.	5
Ilk o'spirinlik davrida psixik va shaxs rivojlanishi	-Ilk o'spirinlik davrining asosiy muammolarini tushunish; -o'spirinlik davriga xos shaxsiy o'zgarishlarni aniqlash, voqeaga asoslangan shaxsiy holatni tahlil qilish; -shaxsiy identifikatsiyaning xususiyatlarini bilish; -maqsad qo'yish, axloqiy dunyoqarash shakllanishi va shaxsning mustaqil rivojlanish omillarini tushunish.	3
Psixodiagnostika asoslari (36-40-savollari)		
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixodiagnostikasi	-Maktabgacha yoshdagi bolalarni psixologik o'rganish metodlari (kuzatish, suhbat, faoliyat mahsulini tahlil qilish); -Psixologik diagnostikaning maqsadi va vazifalari; -Bolaning bilish jarayonlari, emotsional holati va ijtimoiy rivojlanishini baholash usullarini qo'llay olish; -Maktabga psixologik tayyorlik diagnostikasi; -Diagnostika natijalarini tahlil qilish va amaliy	5

	tavsiyalar ishlab chiqish.	
	Jami:	40 ta

Kognitiv ko‘nikmalar taqsimoti

2-jadval

T/r	Kognitiv daraja	Izohi
1	Bilish	Fanga doir nazariy ma’lumotlar, atamalar, qoidalar, tushunchalarni eslab qolish, ularning mazmuni, maqsadi va qo‘llanilishini tushunish
2	Qo‘llash	Bilim va tushunchalarni yangi kontekstlarda qo‘llay olish
3	Mulohaza qilish	Faktlar, dalillar, fikrlarni taqqoslash, tahlil qilish, taxmin qilish va xulosa(lar) chiqarish

IV. Baholash mezonlari

Test topshiruvchining umumiy natijasini (raw score) hisoblash uchun har bir to‘g‘ri javob uchun 2,5 ball, noto‘g‘ri javob uchun ball berilmaydi. Umumiy eng yuqori natija 100 ballni tashkil etadi.

V. Imtihon tartibi

Test topshiruvchi imtihonga shaxsini tasdiqlovchi hujjat bilan keladi va test tashkilotchisi tomonidan belgilangan tartibga rioya qiladi. Imtihon boshlanishidan oldin test topshiruvchilarga topshiriqlarni bajarish hamda javoblarni belgilash tartibi tushuntiriladi.

Taqiqlangan vositalar: imtihon vaqtida mobil telefon, aqlli soat, planshet, quloqchin, elektron eslatma, ruxsat etilmagan bosma yoki elektron materiallardan foydalanish qat’iyan man etiladi.

Axloq va intizom: nusxa ko‘chirish, yordam so‘rash yoki yordam berish, imtihon davomida gaplashish, ruxsatsiz chiqish va nazoratchi ko‘rsatmalariga amal qilmaslik taqiqlanadi. Qoidabuzarlik aniqlanganda, belgilangan tartibda rasmiylashtiriladi va test topshiruvchi imtihondan chetlashtirilishi mumkin.

VI. Tavsiya etiladigan asosiy adabiyotlar

1. Do‘stmuxamedova Sh.A., Nishanova Z.T., Jalilova S.X. va b. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya.T., Fan va texnologiyalar markazining bosmaxonasi. 2013.

2. Jalilova S.X., Aripova S.M. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi. T., Faylasuflar nashriyoti, 2013.
3. Jalilova S.X. Taraqqiyot psixologiyasi va differensial psixologiya. T, Innovatsion ziyo, 2020.
4. G‘oziev E.G‘. Ontogenez psixologiyasi. T., “Noshir”, 2010.
5. N. Xoliyitova, D. Turayeva Umumiy psixologiya (pedagogika yo‘nalishlari uchun darslik) T. – 2022.
6. A.Rasulov, Psixodiagnostika, o‘quv qo‘llanma. T., “Noshir”, 2009.
7. Islomova N., Andullayeva D. Ijtimoiy psixologiya. – Toshkent, 2013
8. Karimova V., Akramova F., Lutfullayeva N. Ijtimoiy psixologiya: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent, 2011.
9. Shamshetova A., Melibayeva R.N., Usmanova X., Xaydarov I. Umumiy psixologiya. –T.: 2018.
10. Nishonova Z.T., Alimova G.Q. Bolalar psixologiyasi va uni o‘qitish metodikasi. T., 2006.
11. Olimov L. Ya., Nazarov A. M. Xulqi og‘ishgan bolalar psixologiyasi (o‘quv qo‘llanma) T. 2020 y.
12. Oila psixologiyasi – O‘zbekiston respublikasi oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi D. Abdullaeva, R. Yorqulov, N. Atabaeva-2015y
13. Inklyuziv ta’limda korreksion rivojlantiruvchi mashg‘ulotlar – metodik qo‘llanma. O‘zbekiston Respublikasi ta’limni rivojlantirish respublika ilmiy-metodik markazi-2025.
14. Umumta’lim psixologlari uchun uslubiy qo‘llanma – maktabgacha va maktab ta’lim vazirligi, 2025-y.
15. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirining 2025-yil 29-avgustdagi “Maktabgacha ta’lim tashkiloti va pedagoglarining ish hujjatlarini tasdiqlash to‘g‘risida” 323 – son buyrug‘i.

VII. Eslatma

Test topshiriqlari mazmuni tavsiya etilgan manbalarda aks etgan qonunchilik, kasbiy mazmun, tamoyil va yondashuvlar bilan moslashtiriladi. Biroq topshiriqlar manbalardan to‘g‘ridan-to‘g‘ri olinmaydi. Test topshiriqlari talabgorning kasbiy vaziyatlarni tahlil qilish, bilimini amaliyotda qo‘llash va asosli qaror qabul qilish ko‘nikmalarini baholashga qaratiladi.